UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Consiliorvm Sive Responsorvm Avgvstini Beroii Bononien. I. C. Praestantissimi Volumen ...

Cum Summariis, & Indice rerum, ac verborum locupletissimo

Iurisdictionum, Iudiciorum, & Criminum materias distinctè continens

Bero, Agostino

Venetiis, 1577

Consilivm LXXXII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96538

Visual Library

tam magnæ eſt imputandũ, maxèim; quando eſſet hæ
res debitoris, à quo exigeretur, qui ueriſimiliter igno
rare poteſt, & ſic in illo ceſſat rõ peccati, ut not. decla
rat Hoſti. in d. sũma. §. quę res. in 2. col. Et hæc videtur
iuſta cauſa, ob quã per curſum longiſſimi temporis
triginta annorũ actiones perſonales tolli dicuntur, ut
4 in d. l. ſicut. † cuius diſpoſitio non reperitur per ius ca
nonicũ correcta, quia iura canonica loquuntur, quã-
do quis cum mala fide præſcribere uellet. d. c. fin. d. c.
5 poſſeſſor. & d. c. 1. de prȩſcrip. in 6. Et ideò † diſpoſitio
illa iuris ciuilis maximè ĩ hȩrede debitoris eſt in quo
cunq; foro ſeruanda per ea, quæ habentur in d. c. 1. de
noui oper. nunc. & præcipuè, qñ ultra curſum tanti tẽ
poris adeſſent aliquæ coniecturæ, prout extant in ca-
ſu occurrenti, ueluti colligitur ex dictis quorundã te-
ſtium, qui licet concludenter nõ probent, tamẽ qua-
lem faciunt præſumptionẽ de ſolutione, ſeu ſatisfa-
ctione à debitore facta, ut uidetur eſſe de mente Bal.
in l. 1. C. de ſerui. & in auth. ad hæc. C. de uſur. & ſpecia
lius in c. 1. §. ſi quis per xxx. ſi de feu. fue. contro. nã hu
iuſmodi præſcriptio, quæ ſolũ; fuit inducta ob negli-
gentiã debitoris, dicitur à lege introducta in pȩnam
ſuæ negligentiæ. d. l. fi. C. de edi. diui adr. toll. quia ui-
gilantibus, & non dormiẽtibus iura ſubueniunt. l. nõ
enim. ff. ex quib. cau. maio. & l. pupillus. ff. de his, quæ
in fraud. credit. & hanc ſñĩam ſequitur Bar. in l. ſequi-
tur. §. ſi uiã. ff. de uſucap. Innoc. in c. pleriq;. de immu.
6 eccle. & Vincẽ. in c. cura. de iur. pat. Et † do. Ant. poſt
alios in d. c. fin. de præſcr. dixit, ꝙ quando in pœnã ha
bentis actionẽ lex uoluit actionẽ curſu tẽporis tolli,
ẽt ſciente debitore dr̃ tolli, ꝗa ex illo curſu tp̄is actio
ex ſe finitur abſq; eo, ꝙ aliquis præſcribat, uel acqui-
7 rat, qm̃ † in pœnalibus cõſcientia non arctatur, ut no.
in c. fraternitatis. 12. q. 2. & ꝑ Hoſti. in ſum. de pœnis:
& hoc modo poteſt intelligi d. l. ſicut. iunctis præmiſ-
8 ſis: & ideò † ẽt iura canonica tolerant actionẽ de do
lo, & quanto minoris, & redhibitoriã tempore extin-
gui. l. fi. C. de dolo. & l. 2. C. de ædil. actio. cum ibi alle-
gatis. & idem in aliis multis caſibus notatis inſtit. de
perpet. & tẽpo. actio. ubi actionibus certa diuerſa tp̄a
præfiguntur, & maximè actionibus perſonalibus tem
pus triginta annorũ: ergo ſicut aliæ actiones indiſtin-
ctè ẽt ſecundum ius canonicũ tẽpore tolli dicũtur ad
tradita per Hoſt. in d. ſumma. de præſcr. §. quæ res. ita
& actiones perſonales ex identitate rationis curſu tri
ginta annorũ tollentur, quia illa præſcriptio aduer-
ſus creditores in pœnã negligentiũ introducta fuit,
& præſertim qñ ex parte præſcribentis mala fides ceſ
ſaret, ut quia principalis debitor defunctus eſſet, reli-
9 cto ſuo hærede. Præterea † & ſi propter ſcientiã debi-
toris non poſſet debitor dicto ſpatio triginta annorũ
aduerſus actionẽ pèrſonalẽ præſcribere, tñ data maio
ri negligẽtia, uidelicet annorũ quadraginta deberet
poſſe præſcribere, nam hæc prȩſcriptio currit in caſi-
bus, in quibus aliàs tempus triginta annorum nõ ſuf-
ficeret, ut habetur in l. oẽs. C. de præſcrip. xxx. ann. ne
que ex hoc lex dicitur peccatum præſcribentis tolle-
re, ſed hoc ſolum introduxit, quia certũ tempus actio
nibus præfixit, ut Inſtit. de perp. & temp. act. & potuit
lex actiones certo tempore elapſo tollere, quia lex il-
las introduxit. l. 2. ff. de origin. iur. l. ex hoc iure. & ibi
Bar. ff. de iuſti. & iure. Inſtit. de obligat. iuncto §. 1. In-
ſtit. de actio. & l. nihil aliud. ff. de actio. & oblig. & eius
eſt tollere, cuius eſt introducere. l. fin. C. de legib. &
10 per totũ ff. de adimen. leg. ¶ Et † licet tex. in d. c. fi. de
præſcr. qui fuit Innocentii iij. conſideret contra p̄ſcri
bentem ſimpliciter conſcientiã rei alienȩ, & eius ma
lã fidẽ, tamen alia iura canonica, ut in c. 1. de præſc. in
6. & in c. poſſeſſor. de reg. iur. in 6. quæ fuerunt Bonifa
cij octaui, ſolum conſiderant poſſeſſionẽ bonæ fidei
ad hoc, ut res præſcribi poſſit: & ideò ſecundum iura
Bonifacii id, quod habetur etiam in d. c. fin. de bona,
& mala fide, debet intelligi de bona, & mala fide poſ-
ſeſſoris, ut iura iuribus concordentur: & in dubio hȩc
interpretatio ſic fieri debet, ꝙ illud, quod ambiguè, &
ſimpl̃r de ꝯſtituto in mala & bona fide ſtatutũ fuit, de
beat intelligi de poſſeſſore bonæ, uel malæ fidei, quo-
niam iura priora regulariter à ſequentibus declaran-
tur, & interpretantur. l. cum de nouo. & d. l. fi. C. de le-
gibus. & l. non eſt nouum. cum ſequen. ff. eo. tit. Inno
cen. enim iij. qui fuit de anno 1198. antiquior fuit Bo
nifacio viij. qui fuit de anno 1295. ut apud annales ex
tat. Ac etiam Alexan. Papa III. qui ante omnes dictos
Pontifices fuit, uidelicet de anno 1160. in c. uigilãti.
de prȩſcr. loquitur de bonȩ fidei poſſeſſore, & non de
eo, qui ſimpliciter in bona fide eſſe dicitur: ergo tàm
ex decretis prȩcedentibus, quàm ex ſubſequentibus
diſpoſitio d. c. fi. dubia, & generalis debet interpreta-
tionẽ recipere, ut intelligatur de poſſeſſore bonȩ, uel
malȩ fidei, arg. d. l. non eſt nouum. cum l. ſed & poſte
riores. ff. de legib. Ex quibus infertur, ꝙ diſpoſitio d.
c. fi. loquitur de prȩſcriptione rerum, non autem iu-
tium, & actionũ aduerſus perſonas creditorũ, quia in
11 his poſſeſſio non cadit, & prȩcipuè qm̃ † iura, & actio
nes non dicuntur poſſideri, & minus perſonȩ credi-
torum obligatȩ, ut in l. 3. in prin. ff. de acqui. poſ. l. ſe-
quitur. §. ſi uiã. ff. de uſuca. & l. ſeruus. §. incorporales.
ff. de acq. rer. do. ergo in illis, & aduerſus illas non ca-
dit prȩſcriptio, quȩ abſque poſſeſſione non prȩcedit.
l. ſine poſſeſſione. ff. de uſuc. d. c. poſſeſſor. & d. c. uigi-
lanti. Opinio igitur Bart. in d. l. ſequitur. §. uiã. quam
multi ſequuti ſunt, uidetur iuridica non obſtante tex.
in d. c. fi. & in d. c. poſſeſſor. cum aliis prȩallegatis, ut
uoluit Hoſti. in d. ſumma. §. quȩ res. & Abb. quoq; in
d. c. fin. circa fin. huius articuli dixit dictam opinionẽ
Bar. ẽt de iure canonico ueram eſſe, qñ ex parte debi-
toris, uel eius hȩredis adeſſet ignorantia, & ſic bona
conſcientia, per quam cum diſpoſitione iuris ciuilis,
uel ſtatuti inducentis prȩſcriptionem, ſeu extinctio-
nem actionis aduerſus creditores tollitur non ſolum
obligatio ciuilis, ſed etiam naturalis, à quibus actio
cauſatur. l. licet. §. ea obligatio. ff. de procur. & in du-
bio præſumitur bona fides, & non mala fides, ut ha-
betur per gloſ. & doctor. in c. ſi diligenti. de præſcrip.
& præſertim in hærede, qui in locum alterius ſucce-
dit. d. l. qui in alterius. & d. c. cmu quis. ¶ Præterea eſt
12 animaduertendũ, † ꝙ ẽt tenendo ſimpliciter illã opi
nionem ꝙ cum mala fide debitor aduerſus credito-
rem actionẽ, & obligationẽ perſonalem non præſcri
bat, hoc canoniſtæ pro maiori parte intelligunt quo-
ad effectum agendi non per uiam actionis, & ordina
riè in iudicio ordinario, ſed extraordinariè per offi-
ciũ iudicis habẽdo recurſum contra debitorẽ per viã
denunciationis euangelicæ, ſeu iudicialis iuxta text.
in c. nouit. de iud. & in c. ſi peccauerit. 2. q. 1. & ꝑ Bart.
in extrauag. ad reprimẽ. in uer. per denunciationẽ. ut
expreſsè uolũt Bal. in d. c. 1. §. ſi quis. per xxx. ſi de feu.
fue. cõtrouer. & in d. l. 1. C. de ſerui. & in auth. ad hæc.
C. de uſur. & do. Ant. in d. c. fi. & Abb. ibi quaſi circa fi.
articuli, & eſt cõis opinio. Sed in caſu occurrenti con
tra hæredes Franciſci agitur per uiã actionis, & ordi-
nariè petendo exequutionẽ inſtrumenti, & nõ fuerũt
ſeruata illa, q̃ in denunciatione euangelica, uel iudi-
ciali ſeruãda ſunt iuxta tradita in locis allegatis, ergo
dicti hæredes ſunt ab obſeruatione p̄ſentis iudicii ab-
ſoluẽdi. Et ita in caſu, de quo agiẽ, ꝑtrãſeo. Laus Deo.

S V M M AE.

1 *Actio intentata cognoſcitur ex medio concludendi.*
2 *Certi condictio quando competat.*
3 *Præſcriptionis exceptio dicitur exceptio litis finitæ, & impedit*

proceſſum, litisq́; conteſtationem, et ſolum ſententia in abſoluen
do reum ab obſeruatione iudicij ferri poteſt.
4 *Debitum iuratum an comprehẽdatur ſub ſtatuto debiti præſcriptio*
nem ex curſu decennij inducente, & nu. 8. & 9.
Iuramentum perpetuat actionem in tempus triginta annorum, &
quomodo id intelligitur. num. 8.
5 *Debitoris ſcientia obeſt ei, & hæredibus ſuis ad præſcribendum con*
tra creditorem, etiam ſtante ſtatuto præſcriptionem contra credi
torem per decennium non petentem inducente.
6 *Rei appellatio eſt generalis continens res tàm immobiles, quàm mo*
biles, & ſe mouentes.
7 *Statutum generaliter loquens, debet generaliter intelligi.*
8 *L. nam & poſtea. §. ſi is, qui. ff. de iureiuran. declaratur.*
9 *Statutum quando præſcriptionem, & quando modum probandi ex*
curſu temporis dicatur inducere.
10 *Præſcriptio ſolum in curſu temporis eſt fundata.*
11 *Iuramentum eſt ſpecies probationis.*
12 *Lex, & ſtatutum poteſt modum probandi per iuramentum etiam*
cum aliquibus qualitatibus inducere.
13 *Probandi modus poteſt quandoq; ex cauſa à lege induci ex curſu*
temporis cum alijs qualitatibus.
14 *Statutum excludens à petitione creditorem, ſi debitor uel eius hæ-*
res iurauerit ſe ſoluiſſe, et creditor debitum per decem annos nõ
petierit, non inducit ſimpliciter præſcriptionem, ſed nouum modũ
probandi debitum, & comprehendit etiam debitum iuratum, ac
etiam debitorem, nel hæredem ſcientem ſe debere.
15 *Mala fides defuncti an, & quãdo noceat hæredi quoad præſcribẽdũ.*
16 *Et quid de iure canonico.*
17 *Hæres, qui fuit in bona fide, non obſtante mala fide defuncti, poteſt*
in utroque foro præſcribere.
In materia preſcriptionis cum bona, uel mala fide ſtandum eſt di-
ſpoſitioni iuris canonici in utroque foro.

EPITOME.

Statuto loci cauente, ꝙ creditor à ſua petitione ex-
cludatur, ſi debitor, uel eius hæres iurauerit ſe ſoluiſ-
ſe, & creditor per decennium debitũ non petierit, hu-
ius tẽporis curſus, uel præſcriprionis exceptio obſtat
creditori agenti ꝯ debitorẽ, uel hæredẽ illius ẽt ſcien-
tem ſe debere, ac etiam quamuis debitũ iuratum eſſet.

CONSILIVM LXXXII.

CONTRA hæredes Marſilii ꝑducta fuit pe-
titio pro parte, & nomine Sebaſtiani peten-
tis libras trecentas, & quinquaginta occaſio
ne cuiuſdã obligationis, & promiſſionis ip-
ſi Sebaſtiano à dicto Marſilio factæ de anno 1503. pro-
ut in inſtrumento publico in actis producto contine-
tur. In qua petitione, ut ex concluſione libelli colligi-
tur, intentata fuit actio perſonalis, uidelicet certi con
1 dictio orta ex dicta promiſſione, & obligatione: † ex
medio enim concludendi cognoſcitur, & colligitur,
quæ actio ſit intentata Bar. in l. certi condictio. in prin.
ff. ſi cert. pet. in l. ſi prius. in 5. oppoſi. 2. partis. ff. de no-
ui oper. nun. Ang. in l. naturaliter. §. nihil cõe. in 5. le-
ctura. ff. de acq. poſſ. & in conſi. 27. Bal. in l. 2. ad fin. C.
de peti. hæred. Ant. de Butr. in c. fin. in 5. notab. de iud.
& in c. ex parte. in 5. & 7. notab. de foro cõp. & Alex. in
2 l. 1. in princ. ff. de eden. & † ubicunque certũ petitur ſi-
ue ex ſtipnlatione, ſiue ex alio contractu, cõpetit certi
condictio. d. l. certi condictio. in princ. & habetur per
doct. poſt glo. in rub. ff. ſi cer. pet. & eſt tex. cũ ibi no. In
ſtit. de uerb. oblig. in prin. Contra quã actionẽ perſo-
nalẽ ab initio, & ante litẽ cõteſttaã in dicto libello in-
tentatã, & contra ipſum Sebaſtianũ agentẽ pro parte
dictorũ hæredũ fuit oppoſita ad impediendũ litis in-
greſſum, & cõteſtationẽ præſcriptio non ſolũ decẽ, &
3 uiginti annorũ, ſed ẽt fortè triginta: † quæ exceptio ꝑ-
ſcriptionis dicitur eſſe exceptio litis finitæ, & impedit
proceſſum, litisq́; cõteſtationẽ, & conſequenter de ea
conſtito non põt ad ſñiam contra reum conuentum
perueniri, niſi in abſoluendo ipſum ab obſeruatione
iudicii ad tradita per Bar. in l. 1. §. fi. ff. ad tertull
emptor. C. de ꝑſcr. long. tẽp. in l. oẽs. & Bald. in
C. de ꝑſcr. triginta annorũ. & in l. fratres. C. de
in l. fin. in 13. oppo. C. de edic. diui adr. toll. &
per Bal. in l. poſtquã liti. C. de pac. & per Bar. in
tris. Sed uidendũ eſt, an in caſu noſtro aduerſus
ſtianũ prætenſum creditorẽ cõtra dictos hæred
tem obſtet huiuſmodi præſcriptionis exceptio
ma facie non obſtare uidetur, qñ cum debiti
librarũ trecentarũ, & quinquaginta fuerit, & ſit
iuratum, ut ex d. inſtrumẽto apparet, ſequitur,
te dicti iuramenti actio dicitur contra Marſiliũ
hæredes in triginta annos perpetuata, nõ obſta
4 ſpoſitione ſtatuti loci ſub rub. de ꝑſcriptio. †
debito iurato locum habere non dicitur, qñ
tum perpetuat actionem in tẽpus triginta an
nam & poſtea. §. ſi is qui. & ibi Bar. ff. de iureiur
doct. notant, ꝙ actio, quæ erat temporalis eti
ſpoſitione ſtatuti diſponentis actionẽ per de
nos tolli, dicitur per iuramentum, ſicut per li
ſtationẽ perpetuari, ut uoluit Ang. ibi, & do.
5 Cepol. in cautela 37. Præterea † cum dictus M
ſciuerit ſe eſſe debitorẽ Sebaſtiani, argument
gl. ff. pro ſuo. & conſequenter fuerit in mala f
mento eorum, quæ habentur in c. uigilãti. &
ligenti. extra de præſcr. ſequitur, ꝙ mala fi
obeſt, & obfuit hæredibus ſuis ad præſcrib
mala fides defuncti nocet hæredibus ſuis,
res. ff. de diuer. & temp. preſcri. habetur in d.
& in d. c. ſi diligenti. & in c. fin. de preſcrip. &
muniter, quicquid dixerit ibi Bar. in l. ſequitur
ff. de uſucap. ubi ſtante ſcientia debiti, & ſic
debitoris actio non poteſt contra creditorem
bi etiam in caſu, quo extaret ſtatutum induce
ſcriptionem decem annorum contra creditor
tentem, ut uoluit etiam Bar. in l. oẽs populi. ff.
& iure. & communiter canoniſtæ in d. c. fin. ¶
non obſtantibus opinionẽ contrariã in caſu no
riorem eſſe puto, quòd Sebaſtiano agenti obſt
ptio præſcriptionis à ſtatuto loci inductæ. Et qu
ſtatutum illud uideatur ſe reſtringere ſolum ad
caſus, in quibus contra ius commune uelit, ꝙ p
ptio infra decem annos currat contra creditor
petentem debitũ, prout in eo dicitur, & declara
men caſus noſter eſt unus de caſibus expreſſis,
prehenſis in dicto ſtatuto, quia in eo ponitur,
mitur caſus, quando quis deberet nummo
pro pretio alicuius rei, & ſic rei ſiue mobili
mobilis, ex quo ſtatutum ſimpliciter loqu
6 tio rei, † cuius rei appellatione, quæ eſt gen
tinetur tàm res immobilis, quàm mobilis,
uens, ut in l. 1. in fin. ibiq́; doct. ff. ſi cer. petat. l.
uerb. ſign. & l. ſi in rem. in princ. iuncto. §. fin.
uend. Et ꝙ ſtatutum loquatur de debito contra
tione uenditionis, conſtat etiam ex aliis ue
quentibus in eo poſitis, ibi iurabit tale debitum
petitur, fuiſſe ſolutum, aut iurabit illud, quod
non fuiſſe ſibi datum, nec conſignatum, aut iu
lam rem, quę dicitur uendita, non fuiſſe uendi
cum loquatur de uenditione, ſeu de re uendita
citer, & generaliter, nulli dubium, ꝙ dicitur eti
prehendere caſum, quando quid, ſeu quantitas
7 retur ratione uenditionis ẽt rei immobilis, quia
tum generaliter loquens debet generaliter inte
de pretio. ff. de publicia. l. in fraudem. in fin. ff. de
teſtam. & l. 1. in fin. ff. de aleator. Nec apparet ra
uerſitatis, quare ſtatutum loquens generaliter
debeat habere locum in debito cõtracto ex cau
ptionis rei mobilis, q̃ rei immobilis, ſeu alteri
arg. d. l. 1. in fi. cum ſimil. ergo idem ius in utroq

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

dici dēt,l.à titio.ff.de uer.oblig.& l. illud ff.ad leg. A-
qui. ¶Sed tota difficultas cōſiſtit in reſpondēdo obie
ctis,ex quorū reſolutione clarius cōſtabit de ueritate
huius concluſionis ad fauorem dictorū hæredū poſi-
tæ. Non obſtat itaque in primis, ꝙ ſtatutū non uidea-
tur habere locū in debito iurato, cū iuramentū tem-
poralem obligationē,&actionem perpetuet, d.l.nam
& poſtea.§.ſi is,qui.cum aliis ſupra allegatis.Quia re-
8 ſpondetur,quòd† ille tex. Barto.& alii loquuntur nō
in iuramēto uoluntario, ſeu cōfirmatorio, uel obliga
torio,quod cōmuniter in inſtrumento apponi ſolet,
de quo loquuntur quāplura iura, uidelicet text. in au-
then.ſacramenta puberū.C.ſi aduer.uendi.in c.cū cō
tingat.de iureiur. in l. non dubium.C. de legibus, in
c.licet mulieres.de iureiuran.in 6.& in c.quamuis,de
pactis.in 6.cū ſimilibus. ſed de iuramento iudiciali,
quod à parte defertur parti ad deciſionem litis,quod
habet uim litis cōteſtatæ, ſolutionis,& rei iudicatæ,ut
colligitur ex tex. in d.l.nam & poſtea.§.ſi is, qui.ut ibi
ſi is,qui tēporali actione mihi obligatus erat, detule-
rit iuſiurandū, ut iurem eum dare oportere, egoque
iurauero &c. & ſic cōſtat clariſſimè cū tex.loqui de il
lo iuramēto, qđ à parte parti defertur ſiue in iudicio,
quo caſu dicitur iudiciale, ſiue extra iudiciū ad litem
finiendā, etiā ſi ad litis deciſionē in præſentia notarii
tēpore celebrati inſtrumēti deferretur, cuius tñ iura-
mēti forma nō eſt in uſu, & Bar.in l. 2.in finalib. uerb.
ff.de iureiuran.admiratur, quare uſus,& cōmunis ob
ſeruātia hoc nō induxerit, neque obſeruauerit in qui-
buſcunq; inſtrumētis, ſicut obſeruat, ꝙ in inſtrumen
tis apponatur iuramentū uolūtariū, & cōfirmatoriū,
& obligatoriū.& de hoc iuramento, quod defertur à
parte parti,loquitur d.l.nā & poſtea.§.ſi is, qui,ut can
tant uerba illius tex.& hoc ſentit Barto. ibi in finalib.
uerb.remittendo ſe ad ea,quæ ipſe poſuit in d.l.2.in fi
nalib.uerb. ff. de iureiuran.& ita etiam illum textum
intelligit glo.ibi.& clarius Guliel.ueluti Bartol.ibi re
fert.Et dicit Bal.in conſi.420.incipien.quædā ſcriptu
ra &c.nullo iure cautum eſſe, ꝙ iuramentū obligato
rium,ſeu cōfirmatorium perpetuet obligationem,&
actionē temporalem vltra ſuam naturā à lege datam:
& cum hac opinione uidetur pertranſire Angel. qui
licet primo referat opinionē Iacobi Butriga. contra-
rium tenentis, cuius opinionē notandā eſſe dicit: ta-
mē ultimo loco referendo opinionē gloſ. ibi,cū illa
uidetur pertranſire, argumēto l.filium.cum ibi no.&
ibi Bart.ff.ad trebellia.Et cōſequēter d.l.nā & poſtea.
§.ſi is,qui.nō habet locū in iuramento uolūtario obli
gatorio,& confirmatorio,quod hodie ſolet in quoli-
bet inſtrumēto apponi,quia illud iuramentū nō per-
petuat obligationem temporalem vltra naturam ſibi
à lege traditam:alioquin ſequeretur, ꝙ hodie fruſtra
toriæ eſſent interruptiones præſcriptionum à iure in-
troductæ,de quibus in l.cū notiſſimi. C.de præſcript.
triginta annorū, cum ſimilibus, quod non eſt dicen-
dum,argumento l.ſi quando, in princip. C.de inoffi-
cio.teſtamen.& l.2.in fin.C.communia de lega. Præ-
9 terea † ꝙ ſtatutū in terminis noſtris habeat locū in
debito iurato,hoc eſt quādo in inſtrumento eſſet ap-
poſitum iuramentū confirmatorium,& obligatoriū,
quod dicitur uoluntarium.oſtenditur,nam ſtatutum
non introduxit ſimpliciter præſcriptionē, nec ꝙ ſolo
curſu temporis tollatur actio,& extinguatur obliga-
tio ſaltem quoad affectum,prout uidentur loqui Do
cto.qui de ualiditate huiuſmodi ſtatuti dubitāt, ut ha
betur per eos in d.l.ſequitur.§.ſi uiam.& in d.c. fin.de
præſcrip.& per Bar.& alios in d.l. omnes populi.ff.de
iuſti.& iure.ac ēt per Felin. in rub.extra de præſcript.
Sed ſtatutū loci mihi exibitū ad excludendum credi-
torem ab agendo, & à petendo ſibi debitum ad fauo
rem debitoris introduxit quendā modum probandi,
ſeu ſpeciē probationis mediāte iuramēto debitoris,
& mediante curſu temporis decem annorum, ſi cre-
ditor infra illos id,quod ſibi debebatur, non petierit:
quæ diſpoſitio ſtatuti cenſetur potius introductiua ꝓ
bationis,quàm præſcriptionis.quod patet,quia ſtatu-
tum non uult ex ſolo curſu temporis creditorem de-
bere excludi, eiuſq; actionē tolli: nā ſi ſtatutum hoc
10 uoluiſſet,hæc eſſet præſcriptio, † quæ ſolum in curſu
temporis eſt fundata, ut per totum,ff.de uſucap. & ff.
de diuer. & tempo.præſcrip.& C.de præſcrip.long.tē
po.& de præſcrip.triginta annorum, & extra de præ-
ſcript. & c.poſſeſſor.de regul. iur.in 6. cum ſimilibus
ubique not.Sed ſtatutum diſpoſuit, ꝙ creditor exclu
datur à ſua petitione,ſi debitor, uel eius hæres iuraue
rit ſe ſoluiſſe,& creditor ſteterit per decē annos,quòd
debitum non petierit:ergo conſtat,ſtatutum induxiſ
ſe ſpeciem probationis ad probandum ſolutionem,
& non præſcriptionem, quæ ſecundum ſuam naturā
non expoſcit iuramentum debitoris de ſolutione fa-
11 cta,ſed dūtaxat curſum certi tēporis. Et quòd† iura-
mētum dicatur eſſe ſpecies probationis,ponūt Doc.
maximè Moder.& ibi,Deci.& ego etiam legendo ſo
leo examinare in rub.extra de prob. Bal.& alii in rub.
12 C.eo.tit.Item quòd † lex,ſeu ſtatutum poſſit hūc mo
dum probandi per iuramentum etiam cum aliqui-
bus qualitatibus introducere,probatur in l.ſi quando
cum ibi not.per Bar.& alios,C.unde ui,& per Doc.ca
noniſtas in c.fin.quod met.cauſ.& latè in d.rub.de ꝓ-
ba.& faciunt,quę habentur in c.2.extra eod.tit. de ꝓ-
13 ba.Item † ꝙ ex curſu temporis cum aliis qualitatibus,
& circūſtantiis lex quandoq; ex cauſa introducat mo
dū, & ſpeciem probandi inter aliquas perſonas, pro-
batur ex iis, quæ habētur in l. Procula. & ibi Bart. ubi
caſus,ff.de proba.& not.in l.libertis.§.manumiſſis.ff.
de alim.& cib. lega. Quibus ſic ſtantibus,ſequitur, ꝙ
14 †dictū ſtatutum locū habebit nō ſolum in debito ſim
plici,ſed etiā in iurato,itē nō ſolū in debitore,& eius
hęrede,qui ignorauit ſe eſſe debitorē, ſed etiā in de-
bitore,ſeu eius hærede,qui ſciuit ſe debere, quoniam
debitor poteſt ſolutionē debiti de iure probare non
mō,quando debitum fuit ſimplex, ſed etiam quando
illud fuit iuratū;& non ſolum quādo debitor,uel eius
hæres ſciuit ſe debere, ſeu etiā quando ignorauit, nā
ſolutione eius, quod debetur, tollitur omnis obliga-
tio, Inſti.quibus mod. toll. oblig. in prin. & per totū
ff.C.& extra,de ſolu. Et per hanc rationē aliàs legen-
do defendebam ſtatutū ciuitatis Bononiæ ſub rub. de
præſcript.dicēs illud ualere etiā, quando debitū eſſet
iuratū,uel quando debitor,ſeu eius hæres ſciret ſe de-
bitorē, quoniam per illud ſtatutū nō introducitur p̄-
ſcriptio,ſeu modus præſcribendi ſimpliciter, ſed no-
uus modus,ſeu noua ſpecies probādi ſolutionē debi-
ti:q̄ ſpecies probationis per modū extēſionis paſſiuæ
extenditur ad omnes caſus in dicto ſtatuto expreſſos,
in quibus quis eſſet debitor, & cōſequēter etiā quan-
do debitū eſſet iuratū.itē quando debitor,uel eius hæ
res ſciuiſſet ſe eſſe debitorē per prædicta:& hæc eſt op
tima cōſideratio in hac materia. Ex quibus tollitur il
lud, quod ultimo loco in contrariū dicebatur de ſciē
tia,&ſic de mala fide dicti Marſilii,quæ nocet etiā hæ
redibus ſuis,argumento l.cū hæres.ff.de diuer.& tēp.
15 præſcrip.Secūdo dico,† ꝙ mala fides defuncti nocet
hæredi,d.l.cum hæres.& l.ſequitur.§.hæres.ff. de uſu-
cap. quando ipſe hęres uellet uti acceſſione defun-
cti, alioquin ſecus ad tradita ꝑBart. & alios in d.l. cū
16 hæres.Tertio reſpondeo,ꝙ † quāuis de iure ciuili ma
la fides defuncti noceat hæredi quoad p̄ſcribendū,d.l.
cum hæres,cum ſimilibus. tñ ſecus eſt de iure canoni
co,& de eius æquitate,ut dicit Bartol.ni d.l.cum hæ-

res. Roma.& Paul. de Caſt.in l.an uitium.ff.de diuer.
& tẽpo.præſcript.& Paul.de Caſt.in conſi.48.& in cõ
ſi.288.ſecundũ numerum antiquum.Ex quibus infer
17 tur,ꝙ † hoc erit ſeruãdũ in quolibet foro,ut hæres,ꝗ
fuit in bona fide,poſſit præſcribere, nõ obſtante ma-
la fide defuncti,quia in materia præſcriptionis cũ bo
na uel mala fide ſtãdũ eſt diſpoſitioni iuris canonici ĩ
utroq; foro,ꝑ tex.in d.c.fin. de præſcrip. & ibi canoni
ſtæ communiter, & in d.c.poſſeſſor. de reg.iur. in 6.
glo.in c.1.de pręſcrip.& legiſtæ in d.l.ſequitur.§.ſi vi
am. cum ſimil. quæ poſſent allegari. Ex quibus clarè
conſtat dictos hæredes abſoluendos eſſe ab obſerua-
tione iudicii, & dictum Sebaſtianum debere à limi-
ne iudicii excludi,& illi fore perpetuum ſilentiũ im-
ponendum,nec non tanquam temere litigantem de
bere in expenſis condemnari, cum ultra prædicta ſi-
bi fuiſſe ſatisfactum conſtet etiam ex aliis coniectu-
ris, uidelicet ex libris, & ſcripturis dicti Marſilii de-
functi,quæ faciunt etiam qualem qualem fidem, im
mò ſemiplenam, & iunctę cum allis prædictis; in-
dubitatam contra dictum Sebaſtianum faciunt fidẽ,
per ea,quæ uolunt Bar.Alex.& alii,& Moder.in l. ad
monendi.ff.de iureiuran. Laus Deo.

S V M M AE.

1 *Statutum eſt intelligendum, & interpretandum ſecundum ius commune.*

2 *Speciale eſt in principe,quòd ſcienter, & cum mala fide rem,quã cum aliquo communem habet, poſſit in totum irreuocabiliter alienare,nec ſocius ad illam agere ualeat,Secus in re,quam totam ad alium ſpectare ſciret.*

3 *Princeps in concernentibus animam,& peccatum ligatur lege canonica.*

4 *Præſcriptio nulla pręſertim de iure canonico abſque poſſeſſione & cum mala fide procedit.*

5 *Diſpoſitio l. omnes. & l. benè à zenone. C. de quadrien.præſcri. plus de bono, quàm de æquo dicitur habere.*

Et propterea de iure canonico locum non habet.

6 *In præſcriptione,& acquiſitione rei alienæ ius canonicum in utroque foro potius debet attendi, quàm ius ciuile.*

7 *Princeps,& fiſcus in apprehenſione tenutæ bonorum illius,qui ex aliqua cauſa eis tenetur, formam alias etiam ex forma ſtatuti in apprehendendo huiuſmodi tenutam requiſitam ſeruare debet,alioquin & tenuta,& omnia alia inde ſequuta ſunt nulla.*

EPITOME.

HABENS cauſam à principe, quando & præſcriptione quadriennii, & aliis diſpoſitis in l. omnes. & in l.benè à zenone.C.de quadrien.præſcrip.cũ ſimilibus ſit tutus,ut is, qui in bonis ſibi à principe traditis ius prętendit,uel habet,contra illum agere non poſſit, & quando ſecus.

Et in quibus caſibus diſpoſitio dictorum iurium locum habeat, & in quibus non, hic habetur.

CONSILIVM LXXXIII.

STANTIBVS pręſuppoſitis,quę in facto præ
ſupponit acutiſſimus dominus cõſultor,
pedibus,ac manibus in eius ſententiã ue-
nio,quòd non obſtãte diſpoſitione l.om-
nes.& l.benè à zenone.C.de quadrien.præſcrip. & §.
fin. Inſtit. de uſucap. & conſequenter non obſtante
etiã ſtatuto Mantuæ idem diſponente, hæredes M.
domini Andreæ aduerſus habentes cauſam lucrati-
uam à principe Mantuano,ac detinentes,& poſſidẽ-
tes bona, ſuper quibus lis uertitur, agere potuerint.
Et primo,quoniam illa iura,& conſequenter ſtatutũ
1 prædictum,† quod eſt intelligendum,& interpretã-
dum ſecundum ius commune,argumento c.cum di
lectus.de conſuetu. & habetur per Alexan. in conſi.
42.in 2. col. & in conſi.48. uolu. 3. & in conſi. 138.
uolum.4.cum ſimilibus. locũ habent, quan[do prin-]
ceps illa bona, quæ donauit, uel alio titulo in [alium]
tranſtulit,tempore donationis,& tranſlation[is bona]
fide poſſidebat:ita concludit Bal.& cõmunit[er]
in d.l.omnes.in fin.uer.dicentes,ꝙ ſi princeps
ab aliquo abſtulit iniuſtè, & abſque eius defe[ctu]
ludque alii dedit, tex. ille locum non habet,
uolũt Ioan.Fab.Ang. Areti.& alii in d.§.fin.
uſucap.& clarius hoc firmat Abb.& ibi canon[iſtæ com-]
muniter in c.2. de reb.eccle.non alien.& hæc
nio magis communis ad tradita per Bal.& Sa[l.]
l.1.C.de hæredi.uel actio.uend.& in l.2.C.de
rerũ alien.Et ꝙ illa iura loquantur, quando pr[inceps]
poſſidebat,probatur etiã in d.l. benè à zenone
d.§.fina.ibi, qui à fiſco res aliquo titulo accip[it]
conſequenter à fiſco poſſeſſore,& ita illa iura
gunt Bartol.& alii communiter in l.fi. C.ſi cõ
util.public.ꝙ ratione poſſeſſionis, quã princ[eps ha-]
bet de re mea, poteſt illã in aliũ irreuocabili[ter trans-]
ferre, ſecundũ quod habetur in dictis iuribu[s]
dicit Abb.in c.penult.col.9.de re iudica.& Ba[l. in con-]
ſi.113.uol.3.incipien.quæritur, an ſi per off[...]
ubi pulchrè declarat,quando,& in quibus d[...]
2 locũ habeant.Et prædicta demõſtrantur,ni[ſi ſpecia-]
le eſt in principe,quòd ſcienter,& cũ mala fi[de]
rẽ,quã cum alio communem habet,in to[tum]
irreuocabiliter cum priuilegio, quòd ei[...]
illam agere non poſſit.l.unica.C.de uen[...]
cal.commu.lib.10.& habetur in l.2.C.de [...]
rum alien.ergo contrariũ erit in re, quã to[...]
bat ad alium ſpectare, & hoc argumẽto [...]
in d.l.unica & Abb.in d.c. 2. Et clarius hęc[...]
3 apparent, præſupponẽdo,quòd † princeps in
concernunt animam, & peccatũ, ligatur leg[e cano-]
4 nica, per Abb.& oẽs in c.1.de conſtit. itẽ † quo[...]
la rei præſcriptio de iure præſertim caconico [...]
dit abſq; poſſeſſione, & cũ mala fide.l.ſine poſ[ſeſſio-]
ne.ff. de uſucap.c. poſſeſſor. & c.ſine poſſeſſio[ne de]
reg.iur.in 6. & c.fin.cũ ibi not. extra de præſcrip[...]
dò dicitur in d.l.oẽs.& in d.l.benè à zenone.& in
fin.quòd ille, cuius res à principe fuit ex aliquo [titu-]
lo data,elapſo quadriennio nõ poteſt ꝯ princip[em age-]
re,quia illo ſpatio quadriẽnii princeps aduerſ[...]
minũ rei, ſeu aliter ius in re prætendentẽ præ[...]
ergo illa iura debent intelligi præſertim hodie[...]
dum ius canonicũ,quod in hoc ubique ſeruan[dum]
ut habetur in d.c. fin.uidelicet quando princ[eps]
bona fide poſſidebat ignorans ad aliũ ſpect[are]
quin præſcriptio nõ procederet per iura pr[...]
& cũ hoc trãſeunt ſcriben.ibi magis cõmun[...]
uis aliqui contrariũ tenere auſi fuerint.Sed il[le do-]
minus Marchio,qui donauit,nũquam poſſed[it]
donata, & ſciuit illa ad præfatũ dominũ Andr[eam ſpe-]
ctare,quoniã iniuſtè, & abſq; eius defectu illũ e[...]
nis priuauit,ergo &c.¶Secũdo iura præallegat[a]
habẽt in eo, qui à principe ex aliquo titulo cum b[ona]
fide recepit,puta credens rem eſſe principis.Se[cus ſi]
princeps ẽt bona fide poſſidẽs rẽ ex aliquo titul[o con-]
cederet ſcienti illam ad alium ſpectare, & aliũ i[...]
ius habere,& ſic malam fidẽ habenti, nam tunc [il-]
la poterit per dominũ, uel eius hæredes uendica[ri]
habẽte causã à principe, ut in terminis uoluit Ba[l.]
d.l.omnes. & eſt de mẽte Bar. & aliorũ ibi,ꝗ pr[...]
ponũt ẽt ſummãdo illũ tex.loqui,quãdo quis à fi[ſco]
ſeu principe rẽ accepit,credẽs illã eſſe fiſci, ſeu p[rinci-]
pis.Sed donatarii in caſu noſtro, & ꝗ causã à p[rinci-]
pe habuerũt, ſciebãt res donatas eſſe ꝓprias dict[i do-]
mini Andreæ, & ad illũ ſpectare, ut eſt clariſſim[um er-]
5 go &c. Præterea † cũ diſpoſitio dictorũ iuriũ p[lus]
de bono, quàm de æquo dicat̃ habere, ut dixit B[al. in]
proœm[...]